

Методика
проведення експертизи сортів цибулі батун (*Allium fistulosum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Allium fistulosum* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння, рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити: для сортів, що розмножуються насінням – 60 г; для сортів, що розмножуються вегетативно – 200 рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних якості, посівних і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків, не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 200 рослин для сортів, що розмножуються насінням і 100 рослин для сортів, що розмножуються вегетативно, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,70 × 0,20 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 200 рослин для сортів, що розмножуються насінням і 100 рослин для сортів, що розмножуються вегетативно.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 200 (100) рослин або частин 200 (100) рослин (наприклад, висота рослин);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 200 (100) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням, приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 200 рослин допускаються сім нетипових, з 60 – три нетипові.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові, зі 100 – три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі,

залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: тип росту (ознака 1);
- Листок: діаметр (ознака 10);
- Псевдостебло: антоціанове забарвлення (ознака 15).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів цибулі батун

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Рослина: тип росту VG 5	однопсевдостебловий	1	Shimonida, Ishikura
		багатопсевдостебловий	2	White Spear (F1), Satonoka
2. (*) QN	<u>Лише для багатопсевдостеблових сортів:</u> Рослина: кількість псевдостебел MS 5	мала	3	Redhead
		середня	5	Spring Slim
		велика	7	Winterhecke
3. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 5	низька	3	Winterhecke, Kuronobori
		середня	5	Ishikura, Kiyotaki White Long
		висока	7	Kaigaro, Zita
4. (*) QN	Рослина: кількість листіків на одне псевдостебло MS 5	мала	3	
		середня	5	Ishikura
		велика	7	Kuronobori
5. (*) QN	Листки: положення VS 3	пряме	1	Kuronoboi
		напівпряме	3	Ishikura
		горизонтальне	5	
6. QN	Листки: інтенсивність воскового нальоту VS 3	слабка	3	
		помірна	5	Ishikura
		сильна	7	Shimonida
7. (*) QL	Листки: відтінок зеленого забарвлення VS 3	відсутній	1	Ishikura
		жовтуватий	2	Kujho Asaki
		голубуватий	3	
8. QN	<u>Лише для сортів, у яких відсутній додатковий відтінок.</u> Листки: інтенсивність зеленого забарвлення VS 3	слабка	3	Kujo Green
		помірна	5	Winterhecke, Satonoka
		сильна	7	Kaigaro, Zita
9. (*) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий	3	Kuronobori
		середній	5	
		довгий	7	
10. (*) QN	Листок: діаметр MS 3	малий	3	Winterhecke
		середній	5	Satonoka, Ishikura
		великий	7	Feast

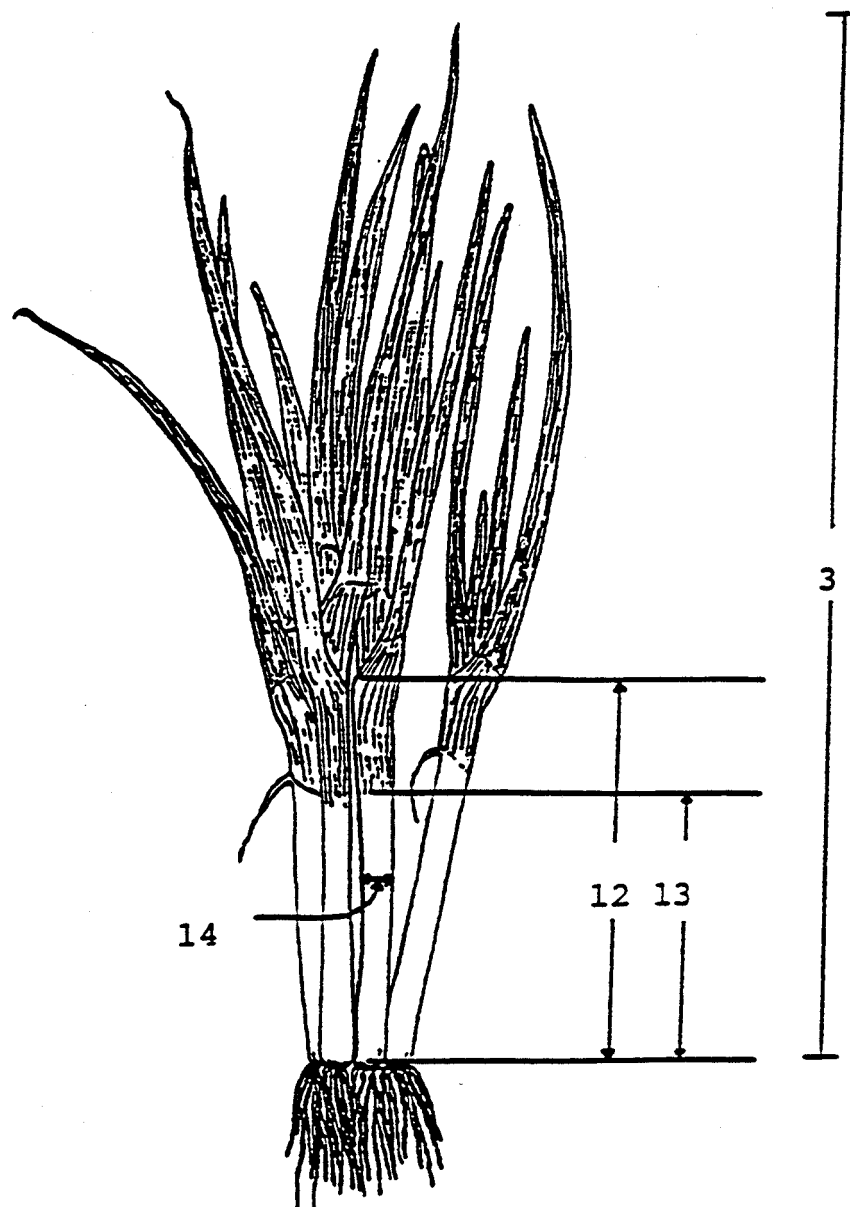
1	2	3	4	5
11. QN	Листок: викривлення VS 3	відсутнє або дуже слабке	1	Ishikura
		слабке	3	Terry
		помірне	5	Terry Spezial
		сильне	7	Satonoka
		дуже сильне	9	Winterhecke
12. (*) (+) QN	Псевдостебло: за довжиною MS 4	коротке	3	
		середнє	5	
		довге	7	
13. (+) QN	Псевдостебло: етиольована частина за довжиною MS 4	коротка	3	Shimonida
		середня	5	Kuronobori
		довга	7	
14. (*) (+) QN	Псевдостебло: діаметр MS 4	малий	3	Rouge
		середній	5	Spring Slim
		великий	7	Kaigaro
15. (*) QL	Псевдостебло: антоціанове забарвлення VS 4	відсутнє	1	Winterhecke, Ishikura
		наявне	9	Redhead
16. (*) QN	Псевдостебло: формування розширення у формі цибулини VS 6	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	2	
		сильне	3	
17. QN	Рослина: схильність до стрілкування VS 4	відсутня або дуже слабка	1	Bozushirazu
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
18. (+) QN	Квітконос: за довжиною (другого року розвитку) MS 5	короткий	3	Shimonida
		середній	5	Ishikura
		довгий	7	
19. QN	Час цвітіння MS 5	ранній	3	
		середній	5	Ishikora
		пізній	7	Koronobori
20. PQ	Чоловіча стерильність L 5	відсутня	1	
		наявна	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів цибулі батун

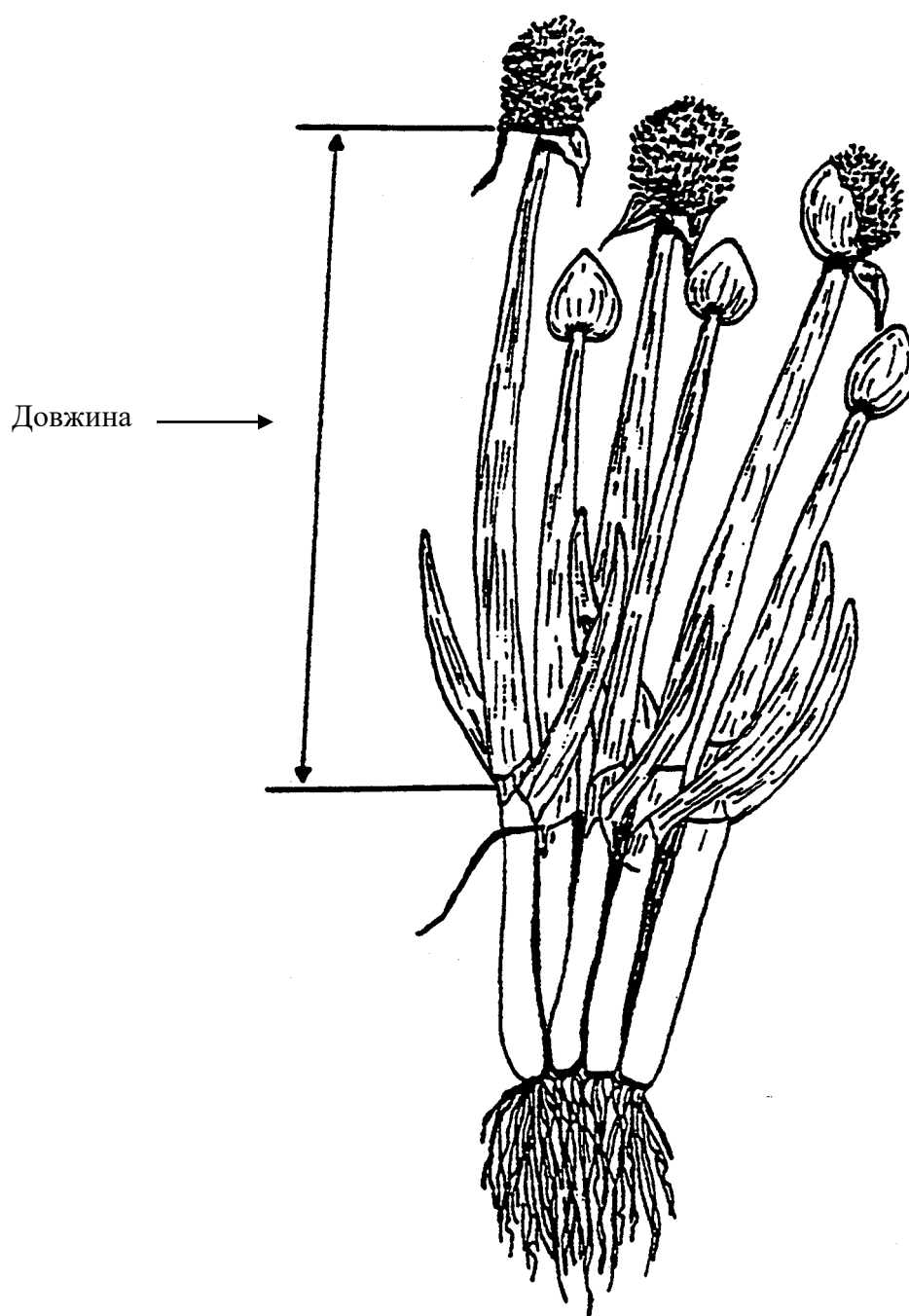
Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано
робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи/проростання
2	поява першого справжнього листка
3	поява десятого справжнього листка
4	формування осі суцвіття
5	цвітіння
6	формування цибулини

До 3, 12, 13, 14. Рослина: за висотою (3), Псевдостебло: за довжиною (12), етиольована частина за довжиною (13) і діаметр (14).

До 18. Квітконос: за довжиною (другого року розвитку).

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Welsh Onion, Japanese Bunching Onion (*Allium fistulosum* L.) (TG/161/3, UPOV) // Geneva. 1998-04-01. – 18 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg161.pdf